

Handläggare
Bodil T Andersson

Vår referens
2016/0503

Er referens
SSM2014-1921

Strålsäkerhetsmyndigheten
171 16 Stockholm

Remiss Strålskyddsmyndighetens förslag för införande av strålskyddsdirektivet (2013/59/Euratom) i svensk lagstiftning

Svensk förening för röntgensjuksköterskor, yrkesorganisationen för röntgensjuksköterskor, lämnar följande synpunkter på den nu föreslagna lagen, Lag om strålskydd, samt de övriga författningsändringar som föreslås med anledning av implementeringen av direktiv 2013/59/Euratom.

Generellt sätt är det positivt att användningsområdet utvidgas så att allt fler former av strålning omfattas av lagen. Det nya direktivet har dock samma brister som nuvarande direktiv, att medlemsländerna själva ska avgöra vilka krav som ska ställas inom de enskilda områdena, och därför har EU ingen reell möjlighet att skydda medborgarna mot onödig och icke-berättigad strålning. Svensk förening för röntgensjuksköterskor har koncentrerat sig på de områden som berör om röntgensjuksköterskans funktionsområden.

Det är anmärkningsvärt att utifrån det samarbete som styrelsen för Svensk förening för röntgensjuksköterskor och SSM har, inte ha blivit informerad om att remissen gällande ny lag om strålskydd var på väg och vilka konsekvenser denna skulle kunna få för yrkesgruppen röntgensjuksköterskor.

Vi har under lång tid och utifrån ett, som vi uppfattat, nära samarbete diskuterat frågor som rör röntgensjuksköterskans ansvar inom strålskydd och bildoptimering i samband med röntgenundersökningar och behandlingar. Redan 2009 diskuterades ansvarsfrågan i olika sammanhang, bland annat under Röntgenveckorna, men också tillsammans med representant från SSM, som inbjuden till föreningens styrelsemöten. Svensk förening för röntgensjuksköterskor har dessutom arrangerat kurser i strålskydd och bildoptimering för röntgensjuksköterskor med representanter från SSM som inbjudna föreläsare och deltagande i paneldebatter.

I direktivet läggs stor vikt vid säkerheten både för patienterna, arbetstagarna och omsorgspersoner men det saknas konkreta krav.

I direktivet saknas generellt detaljerade krav på utbildning för personal som handhar bland annat den medicinska utrustningen i samband med undersökningar och behandlingar. Röntgensjuksköterskan är den yrkesgrupp som har ansvar för och

genomför medicinsk exponering av personer i enlighet med ovan nämnda direktiv. I Sverige är det legitimerade röntgensjuksköterskor som genomför de allra flesta medicinska exponeringarna inom hälso- och sjukvården och som därmed har stort inflytande på hur stor del av den medicinska bestrålningen som bidrar till bestrålningen av befolkningen. Därför uppfattas direktivet som ogenomtänkt när inte denna yrkesgrupp – röntgensjuksköterskan - nämns på de platser som är relevanta till exempel som strålskyddsexperter.

Röntgensjuksköterskan tituleras ”Radiographer” i Europa och i andra internationella sammanhang. För mer information se hemsidan för European Federation for Radiographer Societies (EFRS) <http://www.efrs.eu/>

Artikel 4

I ovan nämnda direktiv beskrivs i flera artiklar områden/åtgärder som röntgensjuksköterskan i Sverige har ansvar för. Det handlar bl.a. om att genomföra och säkerställa att undersökningar genomförs på ett optimalt och strålsäkert sätt i vården.

Några exempel; i artikel 4.13 finns en beskrivning av kliniskt ansvar och i artikel 4.66 finns en beskrivning av ”medicinskt ansvarig: en läkare, tandläkare **eller annan person** som är yrkesverksam inom sjukvården och som har behörighet att ta kliniskt ansvar för medicinsk exponering av personer i enlighet med nationella krav”.

Svensk förening för röntgensjuksköterskors bestämda uppfattning är att det i strålskyddssammanhang är viktigt och behöver förtydligas vem som är ”annan person”. I Sverige är det röntgensjuksköterskan som utifrån sitt yrkesansvar och sin legitimation har en avgörande roll i strålskydds- och patientsäkerhetsarbetet vid genomförandet av röntgenundersökningar.

Röntgensjuksköterskan arbetar självständigt med ansvar för genomförande av undersökningar med minsta möjliga stråldos och bästa diagnostiska bildkvalitet. I röntgensjuksköterskans ansvar är det centralt att bedöma berättigandet av, planera, genomföra och utvärdera undersökningar och behandlingar avseende bildkvalitet, stråldos och strålsäkerhet och därmed säkerheten för patienten.

Artikel 19

I artikel 19 framgår det att medlemsländerna själva ska ställa krav på strålskydd och utbildning, utan att beskriva eller ställa några som helst konkreta krav. Det är Svensk förening för röntgensjuksköterskors erfarenheter att det kan innebära mycket låga krav på bland annat

utbildning. Detta kan innebära en negativ påverkan på förståelsen av exponeringsdata i förhållande till den enskilda individen för att få en optimal undersökning i förhållande till symptom.

Det är positivt att läkare som remitterar patienten till röntgenundersökningar också erbjuds kunskap om strålskydd eftersom det inte är reglerat i Högskoleförordningen (1993:100). Vad som däremot inte nämns är utbildning i strålskydd för de yrkesgrupper som arbetar nära tandläkaren.

När röntgensjuksköterskan inte nämns i remissen utgår Svensk förening för röntgensjuksköterskor från att den generella uppfattningen är att strålskydd ska vara en naturlig del i utbildningen till röntgensjuksköterska i Sverige. Därför är det viktigt att röntgensjuksköterskan omnämns som yrkesgrupp i den nya lagen/direktivet då det är röntgensjuksköterskan som självständigt utför de allra flesta röntgenundersökningar.

Artikel 59

Svensk förening för röntgensjuksköterskor stödjer att medicinsk radiologisk utrustning inte får spridning över flera olika icke-radiologiska specialiteter, där den radiologiska utrustningen är en mindre del av specialiteten, och därmed inte får den nödvändiga uppmärksamheten i förhållande till begränsad bestrålningen till befolkningen. Det är positivt att stråldosen från en undersökning ingår i dokumentation för undersökningen.

Artikel 60

Det är positivt att EU vill säkerställa extra strålskydd speciellt till barn och till personer som ska genomgå undersökningar som kräver höga doser samt de som deltar i screeningprogram.

Svensk förening för röntgensjuksköterskor anser att röntgensjuksköterskans roll och ansvar, så som för läkare och tandläkare, ska regleras tydligt i samband med den nu föreslagna strålskyddslagen. Svensk förening för röntgensjuksköterskor anser att det är nödvändigt att också reglera detta i den svenska strålskyddslagstiftningen.

Vårdförbundet tillsammans med Svensk förening för röntgensjuksköterskor arbetar för att ytterligare fördjupa specialistkompetensen genom specialistutbildning och att detta ska regleras i patientsäkerhetslagen och i Högskoleförordningen. Förutom att röntgensjuksköterskans roll och ansvar bör beskrivas i den föreslagna lagen om

strålskydd, bör det i patientsäkerhetslagen införas en bestämmelse om specialistkompetens för röntgensjuksköterskor.

Vidare bör examensbeskrivningen i Högskoleförordningen uppmärksammas. Röntgensjuksköterskans examen finns reglerad i bilaga 2 i Högskoleförordningen (1993:100 med senare ändring). Där framgår bl.a. att röntgensjuksköterskan ska:

- visa kunskap om fysikaliska, biologiska och tekniska aspekter på bild- och funktionsdiagnostik,
- *visa förmåga att medverka till att all bestrålning av patienten skall vara optimerad med avseende på stråldoser och att strålskyddsföreskrifter följs i enlighet med relevanta författningar,*
- visa förmåga att initiera metodförbättring och kvalitetssäkring

I utbildningsplaner på lärosätena i Sverige finns följande inskrivet; ”Radiografi är ett tvärvetenskapligt område där kunskaper i omvårdnad, strålningsfysik, medicinsk teknik och metodik samt medicin integreras. Röntgensjuksköterskeprogrammet omfattar den kunskap som krävs inom olika metoder för att genomföra och medverka vid undersökningar och behandlingar i diagnostiskt och behandlande syfte, med hjälp av bildgivande morfologiska och funktionella metoder. Inom kompetensområdet ingår att planera, genomföra och utvärdera undersökningar och/eller behandlingar, avseende omvårdnad, bildkvalitet, stråldos och strålningssäkerhet. Patientsäkerhet är en viktig och grundläggande del inom radiografi”. Härutöver finns kursplaner som tydligt definierar strålskydd, strålningsfysik, strålsäkerhet och strålningsbiologi. Strålning ingår som moment i utbildningens samtliga terminer. Utbildningen är förutom en yrkesexamen även en akademisk examen som leder fram till en Bachelor degree, 180 hp.

De brister som finns gällande konkreta krav innebär att det är upptill medlemsländerna att ställa kraven. Svensk förening för röntgensjuksköterskor vill formulera det konkreta kravet, att det krävs ”särskild utbildning” för att kunna genomföra röntgenundersökningar och behandlingar, vilket innebär röntgensjuksköterskeexamen och legitimation som röntgensjuksköterska.

Svensk förening för röntgensjuksköterskor

.....
Kerstin Hillergård
Ordförande